

Nr 362.

Godkänd av första kammaren den 13 juni 1944.

Godkänd av andra kammaren den 13 juni 1944.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till nykterhetsvården jämte i ämnet väckt motion.

(Statsutskottets utlåtande nr 161.)

Till Konungen.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 66, 71 och 72) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräkna vissa anslag till nykterhetsvården.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 259, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 14 april 1944, föreslagit riksdagen att dels medgiva, att bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m. måtte utgå enligt av föredragande statsrådet i nämnda statsrådsprotokoll angivna grunder, dels ock för budgetåret 1944/45 anvisa till Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter ett reservationsanslag av 150 000 kronor, till Länsnykterhetsnämnderna ett förslagsanslag av 200 000 kronor och till Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. ett anslag av 190 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har riksdagen till behandling förehaft motionen II: 263, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta vidtaga sådan ändring i grunderna för understöd till nykterhetsnämnderna, som möjliggör för dessa att i ömmande fall av beviljat statsanslag och utan karaktär av fattigvård ge försörjning och vård åt på grund av alkoholmissbruk internerad persons anhöriga, samt att anslaget till nykterhetsnämndernas verksamhet för ovannämnda syftemål höjes med 250 000 kronor utöver det i statsverkspropositionen beräknade anslaget.

Olika åtgärder till motverkande av den inträdda försämringen i fråga om nykterhetstillståndet äro utan tvivel angeläga. Vid sitt tillstyrkande av de nu ifrågavarande anslagsökningarna har föredragande statsrådet ansett sig kunna utgå från att effekten i nykterhetsavseende av de därmed avsedda åtgärderna blir större än effekten av en motsvarande medelsdisposition för personalökningar vid den individuella kontrollen. I anledning härav får riksdagen erinra om att fjolårets riksdag beslutat (skrivelse nr 455) hos Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös och allsidig utredning angående den svenska nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning. Av motiveringen till nämnda beslut framgår, att utredningen skulle avse en planläggning av vår nykterhetspolitik på längre sikt och söka åstadkomma en sådan mera uttömmande analys av förhållandena, som kan leda fram ej blott till förslag om omedelbara åtgärder mot ett stigande alkoholmissbruk utan fastmera till rikt-

linjer för den svenska nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning. Det synes riksdagen, att resultatet av den sålunda planerade utredningen bör avvaktas, innan ställning toges till frågan vilka av de av statsrådet berörda åtgärderna, som ur effektivitetssynpunkt böra givas företräde.

Ehuru systembolagens personalfrågor icke i detta sammanhang äro föremål för prövning, vill riksdagen likväl framhålla, att den nedgång i personalen på bolagens motboksavdelningar, som omnämnes av statsrådet — och som avser antalet på dessa avdelningar sysselsatta, ej antalet å desamma anställda personer — enligt vad riksdagen inhämtat är att uppfatta som en rent temporär företeelse, betingad av kontrollstyrelsens och bolagens beredvillighet att vid den allmänna varuransonerings tillkomst tillmötesgå ett från livsmedelskommissionen framfört önskemål om bolagens medverkan vid kontrollen över denna ransonerings. Då behovet av denna medverkan ansågs trängande och då arbetsbelastningen å systembolagen vid tiden för varuransonerings införande (april 1940) icke var densamma som för närvarande, ansågs det möjligt att för någon tid låta viss å motboksavdelningarna anställd personal helt eller delvis tjänstgöra på kristidsstyrelsernas kontrollbyråer. I den mån som kontrollbyråarbetet vunnit ökad stadga och vuxit i omfattning samtidigt som systembolagens egna arbetsuppgifter blivit alltmera krävande har en betydande återgång av personal från kontrollbyråerna till motboksavdelningarna ägt rum.

Riksdagen vill även framhålla, att den individuella kontrollen handhaves av systembolagen såsom självständiga företag under kontrollstyrelsens tillsyn och att stegrade utgifter å budgeten för nykterhetsvården alltså icke hava någon omedelbar återverkan på omfattningen av nämnda kontroll. Emellertid är riksdagen av den uppfattningen, att ökad medelstilldelning till nu ifrågavarande ändamål är i och för sig av förhållandena påkallad för åstadkommande av en effektivisering av nykterhetsvården.

Vad angår anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m. har det ökade platsbehovet ansetts böra tillgodoses på sådant sätt, att en större differentiering inom anstaltsvården möjliggöres. I likhet med föredragande statsrådet anser riksdagen, att denna differentiering i första hand bör åstadkommas genom upprättande av en särskild anstalt för sådana alkoholister, vilka kunna antagas behöva endast en relativt kort interneringstid. Riksdagen finner ej anledning till erinran mot att den för anordnande av Värnäs hemmet vid fjolårets riksdag beslutade höjningen av bidragen med 50 % generellt tillämpas för platser, som inrättas efter den 1 juli 1944.

Vad statsrådet anført beträffande statsbidrag till inackorderingshem och familjevård föranleder ej erinran från riksdagens sida.

I fråga om länsnykterhetsnämnderna föreslås heltidsanställda ombudsmän vid 10 sådana nämnder. Tjänsterna föreslås placerade i lönegraden Eo 19. Riksdagen har icke kunnat undgå hysa viss tvekan, huruvida icke dessa tjänster borde likställas med befattningarna såsom skyddskonsulent, vilka äro hänfödda till lönegraden Eo 21. Riksdagen bifaller emellertid Kungl. Maj:ts förslag, men förutsätter, att allmänna lönenämndens yttrande över lönegradsplaceringen inhämtas, sedan en viss tids erfarenhet vunnits om göromålen på de nya befattningarna.

Ehuru viss tveksamhet jämväl kan råda om lämpligheten av att ombudsmännens tjänster om på sätt statsrådet ifrågasatt förläggas till systembolagen, synes frågan härom böra prövas under hänsynstagande till förhållandena på de olika orterna. Erinras må att systembolagens lokaler ej behöva tagas i anspråk för

ändamålet i de fall då nämnden redan förut ställt särskild lokal till ombudsman-
nens förfogande.

Vad angår anslaget till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. föreslås i motionen II: 263, att nykterhetsnämnderna skola sättas i tillfälle att i ömmande fall giva försörjning och vård åt anhöriga till person, som internerats på alkoholistanstalt. För detta ändamål skulle under anslaget avses ett belopp av 250 000 kronor.

Enligt riksdagens mening tala starka skäl för åtgärder i motionens syfte. Att medel finnas tillgängliga till underlättande av det ekonomiska betryck, som ofta blir följden av internering på anstalt, kan vara av stor betydelse ej endast för de hemmavarande under interneringstiden. Att hemmet kunnat hållas i stånd under denna tid kan även vara av vikt till förebyggande av ett återfall i alkoholmissbruk. Riksdagen, som icke är beredd att omedelbart bifalla motionsyrkandet, anser att utredning i ämnet bör komma till stånd. Vid denna utredning bör hänsyn tagas till i vad mån förhållandena vid andra likartade fall av för-
lorad arbetsförmåga böra inverka på bedömningen av föreliggande fråga. Därest den i motionen föreslagna understödsverksamheten finnes böra komma till stånd, bör jämväl övervägas, huruvida densamma icke bör handhavas av vederbörande anstaltsstyrelser i stället för av nämnderna.

I likhet med nykterhetsutredningen och föredragande statsrådet anser riksdagen önskvärt, att nykterhetsnämnderna stimuleras till att i ökad utsträckning anordna övervakning av alkoholmissbrukare. Vad statsrådet härutinnan även som i övrigt anfört föranleder ej erinran från riksdagens sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen ej mindre anmäla, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag *dels* medgivit att bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m. må utgå enligt i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 14 april 1944 angivna grunder, *dels ock* för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln anvisat till Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter ett reservationsanslag av 150 000 kronor, till Länsnykterhetsnämnderna ett förslagsanslag av 200 000 kronor och till Främjande av nykterhetsnämndens verksamhet m. m. ett anslag av 190 000 kronor,

än även i anledning av motionen II: 263 anhålla om utredning angående understöd åt hemmavarande anhöriga till den, som internerats å alkoholistanstalt.

Stockholm den 13 juni 1944.

Med undersätlig vördnad.
